

Motion till riksdagen 2019/20:620

av **Robert Stenkvist m.fl. (SD)**

Forskning – en satsning för framtiden

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka basanslagen till forskningen inom högskolorna och dra ned motsvarande summa för strategiska satsningar samt för de vetenskapliga råden och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att andelen externa anslag i lärosätenas forskning inte bör överstiga 50 procent och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna forskarnas akademiska frihet och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för en förändrad inriktning på forskningen inom EU och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska utreda hur Sverige kan underlätta företagsforskning och förutsättningarna för fria forskare och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sund jämställdhet ska råda inom akademin genom att man ger alla samma förutsättningar och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en kulturarvsfond och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa hög kvalitet på forskningen utan att tumma på forskningsfriheten och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att satsa på forskningsinstitutet Rise och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lärosätena ska få ett samlat anslag för både undervisning och forskning och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sveriges välstånd vilar i stor utsträckning på innovationer i det förflutna. Sålunda beror vårt välstånd i framtiden på om vi kan upprätthålla vår förmåga att tänka nytt och tänka bättre. Den internationella konkurrensen är hård och Sverige måste kämpa för att behålla sin traditionella position som framgångsrikt land inom forskning och utveckling. I Sverige satsas relativt stora resurser på forskning och utveckling. På sikt vill vi att 4 procent av BNP går till forskning och utveckling, vilket skulle inkludera satsningar i både offentlig och privat regi. Vi måste också organisera forskningen på olika lärosäten så att den bedrivs på ett rationellt sätt, samtidigt som forskningens självständighet och frihet värnas. Det är en grannliga balans att värna lärosätenas frihet samtidigt som riksdagen ska ha ansvar för och kontrollera hur skattemedlen används på bästa sätt. Forskningsresurserna bör samordnas och koncentreras så att de blir effektiva och att den ”kritiska massan” uppnås.

Sverige behöver inte fler forskare, utan forskare som arbetar under bättre förutsättningar. Vi behöver satsa på kvalitet i stället för ensidig kvantitet. I valet mellan fler forskartjänster och att ge duktiga forskare goda förutsättningar ska det senare, detta för att möjliggöra forskning av högsta kvalitet.

Omfördelning av forskningsresurserna – basanslagen

1. 45 procent av lärosätenas forskning är direktfinansierad. För att erhålla en högkvalitativ och självständig forskning ska andelen basanslag uppgå till ungefär 60 procent på högskolorna, vilket är vanligt för de mest framgångsrika utländska universiteten. Grad- en av externfinansiering och riktade anslag är för hög. Basanslagens andel av de totala anslagen skall öka. Detta kommer att få en gynnsam effekt på forskningens kvalitet och lärosätenas självständighet, dessutom skulle fler forskare få tryggare karriärvägar inom högskoleväsendet.

Strategiska forskningsanslag ska fortsatt ges, men de bör bli färre. Resurser frigörs då för att öka basanslagen. De strategiska områden där satsningar ska göras ska vara noga utvalda och satsningarna av högsta kvalitet. Prioriteringar ska gälla basnäringar där naturliga förutsättningar finns att konkurrera med övriga världen och där en stark tradition och sedan länge förvärvat kunskap finns. Sådana områden är stål-metallurgi, verkstadsområdet, telekomsektorn, livsvetenskaperna och cellulosaindustrin. Ett hållbart, långsiktigt men ändå effektivt skogsbruk är också ett viktigt område. Ett område som skall prioriteras och ingå i de strategiska forskningsområdena är forskning på kärnenergi och den fjärde generationens kärnkraftverk.

För att ytterligare förstärka basanslagens andel av FoU vill vi minska ner anslagen till Vetenskapsrådet. Rymdstyrelsen ska få ökade anslag, då detta är nödvändigt för att bibehålla Sveriges position inom rymdforskningen internationellt. Ett par av råden bör avvecklas, då verksamheterna överlappar varandra och medför onödig administration. På detta sätt ökar vi basanslagen till lärosätena samtidigt som karriärvägar och anställningar inom akademien tryggas.

Alltför hög andel externa anslag medför problem för högskolorna

2. Det är självfallet välkommet med extra anslag för forskning på landets lärosäten. Dock är externa anslag alltid villkorade och medför att forskningsresurser binds upp och

att forskningen därmed blir alltför styrd av utomstående intressenter. I förlängningen medför detta också osäkra anställningar för forskarna på våra lärosäten. Förslaget är att regleringsbrevens delvis avvecklas till förmån för samråd mellan regering och lärosäten. Vid dessa samråd sätts mål upp och riktlinjer för inriktningen på verksamheten beslutas. Här ska andelen externa anslag också beslutas, de ska uppgå till maximalt 50 procent av det totala anslaget för forskning.

Värna den fria forskningen

3. God kvalitet på forskningen hänger oundvikligen ihop med att forskningen är fri. Det finns flera sätt att binda upp och styra forskningen. Ett sätt att politiskt styra forskningen är genom ansökningsförfarandet, där forskare söker anslag via råden. Det finns otaliga vittnesmål om att anslag som för tillfället går i linje med den rådande tidsandan och de politiska strömningar som råder beviljas anslag. Detta medan politiskt obekväma frågeställningar blir utan anslag. Vi vill på grund av detta kraftigt minska anslagen till råden och ge dessa pengar direkt till lärosätena. På samma sätt ska de strategiska forskningsområdena bli färre. Pengar ska även här föras över direkt till lärosätena.

Inga politiska ideologier ska tvingas på forskare eller forskningsprojekt eller ta någon smygväg in i forskningsprojekt. Att till exempel kräva ”genusperspektiv” för att erhålla ett anslag ska vara förbjudet då det innebär politisk styrning av forskningen. Varken styrelser på landets lärosäten, regeringen eller de vetenskapliga råden ska få ställa krav på genusperspektiv i undervisning och forskning.

Forskningsarbetet med EU

4. Sverigedemokraterna har inget att anföra mot att Sverige medverkar i forskningsprojekt i samarbete med EU. Däremot är vi emot den tematiska styrningen av forskningsprojekt som utövas av EU. Vidare anser vi att det är fel väg att gå när EU väljer att prioritera regioner där forskning och innovation är som svagast, i stället för att förvandla redan bra kunskapskluster till världsledande.

Internationell konkurrenskraft baseras på att vässa våra spjutspetsar och inte att lyfta alla regioner till en medioker nivå. Ett mindre antal riktigt starka regionala forsknings- och innovationsområden kommer att fungera som draglok i tillväxten och uppfyllandet av de strategiska mål som uppställts. Således ska regeringen verka för att EU satsar mer renodlat på den bästa forskningen, utvecklingen och innovationen.

Företagens forskning och enskilda forskare

5. Senaste decenniet har indikationer visat på att en del företagsforskning lämnar landet för att i stället etablera sig utomlands. Detta är en allvarlig signal om att förutsättningarna för forskning inom företagsvärlden inte är den bästa. Skattenivåerna för att gynna inhemsk företagsforskning behöver ses över och regelverket justeras för att stimulera inhemsk företagsforskning. Förutsättningarna behöver också ses över och förbättras för enskilda forskare, forskare som inte är knutna till något lärosäte eller företag. Det är en grupp som är missgynnad, taget i beaktande vilken samhällsnytta de gör. Enskilda forskare ska få stöd och kunna söka anslag samt administrativ hjälp vid de institutioner som finns för dessa ändamål, till exempel Vinnova.

Jämställdhet skall råda inom akademien

6. Verklig jämställdhet för alla ska råda inom akademien. Detta genom att ge alla samma förutsättningar. Det innebär emellertid inte att lägre krav ska ställas på vissa grupper. Istället ska alla ges samma chans att lyckas. All form av kvotering och särbehandling ska avskaffas då det innebär att lägre krav ställs på de inkvoterade grupperna. Inom akademien ska meritokrati råda. Examina, anställningar och professurer ska ges till dem som uppfyllt samma krav som gäller för alla. På detta sätt garanteras rättvisa och kvalitet inom högskolan.

En kulturarvsfond ska inrättas

7. Staten ska upprätta en kulturarvsfond. Det är ett led i Sverigedemokraternas långsiktiga strävan att stärka kärnan i den svenska kulturen och återupprätta en gemensam nationell identitet. Med inspiration från bland annat Norge ska en särskild fond inrättas, dit privatpersoner, organisationer, föreningar och i särskilda fall även kommuner ska kunna vända sig för att äska medel till verksamheter som bevarar och levandegör det traditionella svenska kulturarvet. Utöver att bidra med rena ekonomiska medel skulle en särskild kulturarvsfond också skicka en tydlig signal om att staten värdesätter den svenska nationens historia och kulturarv.

Hög kvalitet på forskningen ska säkerställas utan att tumma på forskningsfriheten

8. Det råder ingen motsättning mellan hög kvalitet på forskningen och att värna om forskningsfriheten, tvärtom är forskningsfriheten en förutsättning för hög kvalitet och kreativitet inom forskningen. Huvudansvaret för att forskningen vilar på vetenskaplig grund och håller en acceptabel lägstanivå faller på lärosätena själva. Utöver detta har vissa statliga myndigheter som UKÄ (Universitetskanslersämbetet) och en nyligen inrättad nämnd (ännu ej namngiven) ett ansvar för att kontrollera forskningens kvalitet och att den uppfyller de krav som vi vill uppnå.

För att forskningen ska hålla hög kvalitet är det av vikt att alla avhandlingar utsätts för seriös opponering. För att detta ska fungera tillfredställande bör mer tid för opponering avsättas för forskare och i förekommande fall forskarstuderande.

Det som i dag fungerar som ett sänke för forskningskvaliteten är ansökningsförfarandet där politiskt korrekta ansökningar inom vissa, för tillfället populära ämnen premieras. Med ökade basanslag och minskade anslag till råden motverkas detta delvis. En klart uttalad målsättning måste vara att inga politiska ideologiska hänsyn tas vid ansökningsförfarandet.

Inte heller gynnas forskningen av att göra högskolor till universitet utan adekvat grund. Det finns tillräckligt många universitet i Sverige. Vi vill satsa på att höja kvaliteten på dessa universitet i stället för att utan sakliga grunder befördra högskolor till universitet.

Sverige bör ha ett högklassigt forskningsinstitut likt andra framstående forskningsnationer

9. Sverige kanaliserar mellan 85 och 90 procent av sina offentligt finansierade forskningssatsningar genom universitet och högskolor. Det är en relativt hög siffra både i ett internationellt och nordeuropeiskt perspektiv. En del forskning bör finansieras genom ett statligt forskningsinstitut.

Sverige har redan ett embryo till ett tekniskt institut – Rise (Research Institute of Sweden). Rise är statens ägarbolag för delägande i svenska industriforskningsinstitut, som samarbetar med institutens övriga ägare från industrisidan kring struktur- och ägarfrågor. Syftet är att förnya och förstärka institutens roll i det svenska innovationssystemet.

Rise ska ges möjlighet att kunna utöka sin verksamhet och utveckla kvaliteten i sina satsningar som ett led i strävan att främja företagsnära, tillväxtdrivande forskning.

Ett samlat anslag för både forskning och undervisning medför stora fördelar

10. I dag är anslagen till lärosätena uppdelade i ett anslag för forskning och ett anslag för undervisning. Ett samlat anslag för både forskning och undervisning ökar lärosätenas frihet liksom ansvar. Framför allt underlättar det planering och flexibilitet för lärosätena. En annan mycket viktig fördel med ett samlat anslag är att det underlättar för lärosätena att inrätta trygga och långsiktiga tjänster där både undervisning och forskning ingår.

Robert Stenkvist (SD)

Patrick Reslow (SD)

Jörgen Grubb (SD)

Clara Aranda (SD)

Richard Jomshof (SD)

Michael Rubbestad (SD)

Ebba Hermansson (SD)

Linda Lindberg (SD)